

ZJAVENIE A INŠPIRÁCIA

TEXTY NA TENTO TÝŽDEŇ

Heb 1,1.2; 2Tim 3,15–17; 2Pet 1,18–21; 2Moj 17,14; Zj 1,19; Ezech 4,1–8

ÚVODNÝ TEXT

¹Zjavenie Ježiša Krista, ktoré mu dal Boh, aby svojim sluhom ukázal, čo sa má čoskoro stať. On poslal svojho anjela a naznačil to svojmu sluhoovi Jánovi.

²Ten dosvedčil Božie slovo a svedectvo Ježiša Krista, všetko, čo videl. (Zj 1,1.2)

Apoštol Ján bol súčasťou vnútorného kruhu dvanástich apoštolov (Luk 8,51; Mat 17,1; 26,36.37). Po Kristovom nanebovstúpení pokračoval vo svojej službe v Jeruzaleme. Ešte pred pádom mesta (v roku 70 n. l.) sa však presťahoval do Efezu, aby v rímskej provincii Malá Ázia dohliadal na miestne zbory. Počas prenasledovania kresťanov za vlády rímskeho cisára Domiciána bol apoštol poslaný do vyhnanstva na Patmos, ostrov v Egejskom mori.

Na Patmose dostal Ján mimoriadne prorocké poslanstvá, ktoré boli adresované nielen siedmim zborom v Malej Ázii, ale aj kresťanom naprieč vekmi (Zj 1,1–3.9–11). Režazec doručenia prorockého poslanstva, ktorého súčasťou bol Ján, vyzeral približne takto: Boh Otec ho odovzdal Ježišovi Kristovi, Ten anjeloovi, ten apoštolovi Jánovi a on čitateľom a poslucháčom. Ide o klasický príklad procesu zjavenia a inšpirácie, v ktorom Boh používa prorokov, aby ľudstvu odovzdal svoje poslanstvá.

Táto lekcia sa osobitne venuje rôznorodému procesu zjavenia a inšpirácie, pričom sa zameriava najmä na ústne, písomné a dramatizované spôsoby, akými sa poslanstvo od Boha dostávalo k ľuďom.

OSNOVA LEKCIE

Piatu lekcii venujeme procesu, akým Boh komunikuje Svoje poslanstvo odovzdáva ľudstvu prostredníctvom zjavenia a inšpirácie. Preskúmame rôzne spôsoby, akými Hospodin odovzdával pravdu – od ústnych prejavov a písaného Slova až po dramatizované symboly, pričom všetko smeruje k jednému cieľu: záchrane človeka.

- Heb 1,1.2: Božia túžba hovoriť k ľuďom cez prorokov a Syna (nedeľa)
- 2Tim 3,14–17: Svätý Duch pomáha prorokom spoľahlivo odovzdávať poslanstvá (pondelok)
- 2Pet 1,18–21: Autorita a spoľahlivosť ústne odovzdávaných Božích posolstiev (utorok)
- Ján 20,30.31: Písaná forma Slova dodáva Božiemu poslanstvu trvalú hodnotu (streda)
- Ezech 4,4–8: Dramatické stvárnenie ako spôsob zdôraznenia Božieho varovania (štvrtok)

VŠEOBECNÉ A ZVLÁŠTNE ZJAVENIE

¹Mnoho ráz a rozličným spôsobom hovoril kedysi Boh otcom ústami prorokov. ²V týchto posledných dňoch prehovoril k nám v Synovi, ktorého ustanovil za dediča všetkého a cez ktorého stvoril aj svet. (Heb 1,1.2)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

Čo je hlavnou myšlienkou úvodného textu (Heb 1,1.2)? Prečo má Boh taký veľký záujem s nami hovoriť? Čo nám hovorí prostredníctvom Ježiša a prorokov?

Čo by nám chcel Stvoriteľ vesmíru povedať? Prečo s nami komunikuje? Je to preto, lebo sme padlé ľudské bytosti v hriešnom svete a čelíme smrti, utrpeniu a skúškam. Boh k nám hovorí, pretože chce, aby sme vedeli, prečo sme tu, prečo je na svete zlo a smrť a prečo napriek tomu všetkému môžeme mať nádej v Jeho láske voči nám.

Božie všeobecné zjavenie, ktoré vidíme v prírode, výrečne svedčí o Jeho konečnej moci a starostlivej láske. Kráľ Dávid zvolal: „Nebesia rozprávajú o Božej sláve, obloha hlása dielo jeho rúk.“ (Ž 19,2) Apoštol Pavol k tomu dodáva: „Lebo jeho neviditeľnú skutočnosť, jeho večnú moc a božstvo možno od stvorenia sveta poznávať uvažovaním zo stvorených vecí. A tak nemajú ospravedlnenie.“ (Rim 1,20)

Je tiež úžasné uvažovať o Božej obnovujúcej moci, ktorá sa prejavuje v tajomných liečivých procesoch v našom svete. Skutočne: „Celú prírodu preniká Božia liečivá moc. Keď sa zotne strom, poraní človek či zlomí kosť, príroda začína poranenie hojiť. Nástroje na uzdravenie sú v pohotovosti skôr, než začnú byť potrebné a keď je niektorá časť poranená, všetka energia sa vynakladá na jej nápravu.“ (Ed 113; VÝCH 97)

Hoci príroda môže byť krásna a poučná, neodhaľuje len Božiu moc a lásku, ale aj prítomnosť zla (pozri 1Moj 3,14–19; Mat 13,24–30). Toto nejednoznačné poslanstvo možno správne pochopiť len vo svetle Božieho zvláštneho zjavenia – a to tak v Ježišovi Kristovi, vtelenom Božom Slove, ako aj v Biblii, písanom Božom slove, ktoré o Ňom svedčí (Ján 5,39).

Písmo je inšpirovaným záznamom Božích posolstiev pre všetkých ľudí všetkých vekov. Hovorí nám o stvorení sveta a jeho tragickom páde, o Božom úžasnom pláne vykúpenia a konečnej obnove planéty Zem. Hoci sú niektoré biblické príbehy stručné alebo selektívne, vždy sú spoľahlivé, pretože je to Boh, kto k nám hovorí (pozri 2Tim 3,16; 2Pet 1,19–21).

APLIKÁCIA

- Hoci príroda nepochybne poukazuje na realitu Stvoriteľovej moci a lásky, prečo stále tak veľmi potrebujeme aj písané Slovo? V čom je poslanstvo Písma jedinečné a hovorí skutočnosti, ktoré nám príroda sama o sebe nepovie?

PROCES INŠPIRÁCIE

¹⁴Ty však zostaň v tom, čomu si sa naučil a čo ti je zverené, veď vieš, od koho si sa to naučil, ¹⁵a pretože od detstva poznáš sväté Písma, ktoré ti môžu dať múdrosť na spásu, a to vierou v Ježiša Krista. ¹⁶Celé Písmo je Bohom vnuknuté a užitočné na učenie, karhanie, nápravu a výchovu v spravodlivosti, ¹⁷aby Boží človek bol dokonalý a pripravený na každé dobré dielo. (2Tim 3,14–17)

Každý dobrý údel a každý dokonalý dar pochádza zhora od Otca svetiel, v ktorom niet premeny ani tieňa zmeny. (Jak 1,17)

V priebehu vekov sa nám zachovalo mnoho kníh a spisov, nielen Biblia. A predsa práve Bibliu považujeme za Božie slovo. Čo ju odlišuje od iných spisov?

**OSOBNÉ
ŠTÚDIUM**

Aké dôležité poslanstvo prinášajú úvodné verše (2Tim 3,14–17 a Jak 1,17)?

O najlepšom preklade verša 2Tim 3,16 sa síce diskutuje, no väčšina prekladov Biblie podáva túto pasáž podobne a zdôrazňuje, že celá Biblia má božský pôvod (2Pet 1,20.21).

Jeden z biblických komentátorov vysvetľuje, že „sa zdá byť pravdepodobnejšie, že Pavol tu uvažuje o Písme ako o celku a že teda *celé Písmo je Bohom vnuknuté a užitočné na učenie, karhanie, nápravu a výchovu v spravodlivosti*, než že by každá jednotlivá pasáž Písma bola užitočná všetkými týmito spôsobmi.“ (King III G. W., *The Pastoral Epistles: A Commentary on the Greek Text*. Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1992, s. 445.)

Ako by sme teda mali chápať proces inšpirácie, vďaka ktorému vznikla Biblia? Mali by sme si uvedomiť, že prorocká inšpirácia znamená, že Svätý Duch pomáha skutočným prorokom pri spoľahlivom odovzdávaní božských posolstiev. Túto pomoc poskytuje nielen v procese prijímania posolstiev, ale aj pri ich jasnom komunikovaní príjemcom.

Božie posolstvá prichádzali prostredníctvom videní a snov (4Moj 12,6; Iz 6,1.8). Boh použil aj očitých svedkov (1Ján 1,1–3), historický výskum inšpirovaný Svätým Duchom (Luk 1,1–3) a božské vnuknutia do mysle (2Pet 1,21). Bez ohľadu na prostriedky, ktoré Svätý Duch použil, proroci a biblickí autori dostávali objektívne, a nie subjektívne posolstvá pravdy, o ktoré sa mali podeliť. Znamená to, že Jeho poslovia nijakým spôsobom Božie posolstvá nezmenili ani neskreslili, a to ani vtedy, keď na ich vyjadrenie použili vlastné slová.

Úloha odovzdať prorocké posolstvá pôvodným adresátom sa mohla uskutočniť ústne (2Pet 1,19–21), písomne (Ján 20,30.31), alebo dokonca aj dramatizáciou (Ezech 4,1–8).

- **Hoci zostáva veľa nezodpovedaných otázok o tom, ako bola Biblia inšpirovaná, alebo ako inšpirácia vo všeobecnosti funguje, je dôležité dôverovať Biblii ako inšpirovanému Božiemu slovu, bez ohľadu na to, že možno nie úplne rozumieme tomu, ako bola napísaná. Prečo?**

APLIKÁCIA

ÚSTNE POSOLSTVÁ

¹⁸Tento hlas sme počuli prichádzať z neba my, ktorí sme s ním boli na svätom vrchu, ¹⁹a tak sa prorocké slovo stalo pre nás pevnejším. Dobre robíte, keď naň upierate svoj zrak ako na lampu, ktorá svieti na temnom mieste, až kým nesvitne deň a nevyjde vám v srdciach zorníčka. ²⁰Predovšetkým si buďte vedomí, že žiadne proroctvo v Písme nepripúšťa súkromný výklad. ²¹Ved' proroctvo nikdy nepovstalo z vôle človeka, ale ľudia poslaní Bohom hovorili z vnuknutia Ducha Svätého. (2Pet 1,18–21)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

Prečítaj si text 2Pet 1,18–21. Akú máme istotu, že ústne posolstvá odovzdané Božími prorokmi boli rovnako inšpirované a spoľahlivé ako tie napísané?

Boh hovoril k Adamovi a Eve pred pádom do hriechu (1Moj 2,16.17) aj po ňom (1Moj 3,9–19). V oboch prípadoch dokonale rozumeli Jeho slovám. Hospodinov hlas bolo zreteľne počuť na Sinaji (2Moj 20,1–20) aj pri Ježišovom krste a premenení (Mat 3,17; 17,5). Keď sa nám prihovárajú iní ľudia, môžeme si ich slová vysvetliť nesprávne. Ale ak k niekomu hovorí Boh, celkom určite nedôjde k nedorozumeniu ani omylu.

Biblia potvrdzuje, že „Boh oslovil Mojžiša a ubezpečil ho: *Ja som Hospodin.*“ (2Moj 6,2) Mnohí biblickí pisatelia potvrdili, že počuli Boží hlas, ktorý sa im prihovoral. Tak to bolo napríklad v prípade Izaiáša (Iz 8,1.11), Jeremiáša (Jer 1,4.9.11) a Ezechiela (Ezech 3,16; 6,1). Akýkoľvek pokus poprieť tieto a ďalšie tvrdenia sa končí spochybnením úprimnosti prorokov a spoľahlivosti samotnej Biblie.

Rovnako ako Boh hovoril k prorokom zrozumiteľným ľudským jazykom, hovorili aj proroci k svojim poslucháčom. Napríklad Noach bol skutočným Božím prorokom a verným „hlásateľom spravodlivosti“ (2Pet 2,5). Nenapísal síce žiadnu časť Biblie, ale odovzdával Božie posolstvo svojim súčasníkom ústne a jeho posolstvo nebolo o nič menej inšpirované ako spisy kánonických prorokov.

Viacerí ďalší proroci, vrátane Nátana, Eliáša, Elizea a Jána Krstiteľa, nikdy nenapísali žiadnu časť Biblie, namiesto toho svoje posolstvo odovzdávali ústne.

A čo samotný Ježiš Kristus? Evanjeliový záznam spomína, že počas svojej pozemskej služby „písal prstom po zemi“ (Ján 8,6). To je všetko. Nemáme žiadny záznam o tom, že by Ježiš napísal niečo iné. Učil a kázal však ústne, „ako taký, čo má moc“ (Mat 7,29). Niektorí z Jeho poslucháčov dokonca vyznali: „Je to naozaj prorok. ... Človek takto nikdy nehovoril.“ (Ján 7,40.46) Ježiš odovzdával Božie posolstvá predovšetkým ústne. Jeho slová neboli o nič menej autoritatívne alebo záväzné len preto, že On sám nenapísal žiadnu biblickú knihu.

APLIKÁCIA

■ Je pozoruhodné, že Boh má prorokov, od ktorých v Písme nemáme žiadny záznam. Prečo majú aj títo nekánonickí proroci autoritu?

PÍSMENNÉ POSOLSTVÁ

³⁰Ježiš urobil pred očami svojich učeníkov ešte mnoho ďalších znamení, ktoré nie sú zapísané v tejto knihe. ³¹No tieto sú zapísané preto, aby ste verili, že Ježiš je Mesiáš, Boží Syn, a aby ste vierou mali život v jeho mene. (Ján 20,30.31)

Niektoré slávne prejavy hlboko ovplyvnili životy ľudí a dokonca zmenili chod dejín. Keby tieto prejavy neboli zaznamenané, ich slová by postupom času vybledli alebo by sa skreslili. Písaná forma teda dodáva hovorenému slovu trvalosť a to umožňuje odovzdávať posolstvo v čase.

Krátko po tom, ako Izraeliti opustili Egypt a porazili Amaléka, Boh dal Mojžišovi pokyn: „Zapíš to na pamiatku do knihy...“ (2Moj 17,14) Počnúc Mojžišom, ktorý bol autorom prvých piatich kníh Biblie, Žalmu 90 a knihy Jób, Svätý Duch viedol kánonických prorokov k napísaniu spisov, ktoré dnes tvoria šesťdesiatšesť kníh Biblie.

Prečítaj si texty 2Moj 17,14; Ján 20,30.31; 1Kor 10,11 a Zj 1,19. Aké sú niektoré z dôvodov, prečo Boh žiadal svojich prorokov, aby zapísali zverené posolstvá?

Rôzne knihy Biblie zrkadlia jedinečný literárny štýl a zručnosti svojich pisateľov. Ako si ukážeme budúci týždeň, osobné nuansy a rôzne štýly jednotlivých autorov neuberajú ich posolstvám na hodnotu, pretože neexistujú žiadne „stupne“ inšpirácie. Niektoré časti Biblie sú pre náš dnešný život a vieru zjavne relevantnejšie a aplikovateľnejšie ako iné. Táto pravda však nerobí jednu časť Biblie inšpirovanejšou alebo dôležitejšou než inú.

Niekedy biblickí pisatelia zaznamenali inšpirované posolstvá, ktoré predtým odovzdali ústne oni sami, alebo sa o tento záznam postaral ich spoľahlivý spolupracovník. V knihe Deuteronomium Mojžiš zaznamenal posledné prejavy, ktoré mal k Izraelitom pred svojou smrťou. Štyri evanjeliá zaznamenávajú mnohé Ježišove kázne a učenia počas Jeho pozemskej služby.

Existujú však aj prípady, keď proroci citovali neinšpirované zdroje (Sk 17,28; 1Kor 15,33; Tít 1,12) a dokonca aj satanove slová (1Moj 3,1–5; Mat 4,1–11).

Mali by sme pamätať aj na to, že proroci zaznamenávali pocity a túžby iných ľudí, a zároveň vyjadrovali svoje vlastné ľudské reakcie (pozri Dan 8,27; Zj 22,8.9). Okrem toho Biblia opisuje mnoho dobrých príkladov, ktoré by sme mali napodobňovať, ale aj mnoho zlých, ktorým sa treba vyhýbať (1Kor 10,1–11).

Pri čítaní Biblie by sme mali pamätať na to, že hoci nie je napísaná dokonalým jazykom, nesie neomylné posolstvo, ktoré obstoí v skúške času.

- **V čom ti vedomie o nemennosti Božieho slova pomáha zvládať neistotu a premenlivosť vlastných pocitov? Akým spôsobom môžeš použiť príklady z Písma na to, aby si vo svojich vzťahoch vedome konal inak než tí, ktorých pády boli zaznamenané pre našu výstrahu?**

**OSOBNÉ
ŠTÚDIUM**

APLIKÁCIA

DRÁMA, SYMBOLY, PODOBENSTVÁ

⁴Lahni si na ľavý bok a polož naň vinu domu Izraela. Koľko dní preležíš na ňom, toľko dní budeš znášať ich vinu. ⁵Roky ich viny ti určím zodpovedajúcim počtom dní: tristodevätidesiat dní budeš znášať vinu domu Izraela. ⁶Keď to ukončíš, ľahneš si druhý raz, a to na pravý bok, a budeš znášať vinu domu Júdovho štyridsať dní. Určil som ti vždy jeden deň za jeden rok. ⁷Upri teda pevne svoj pohľad i svoje obnažené rameno na obliehanie Jeruzalema a pro-rokuj proti nemu. ⁸Hľa, poviazem ťa povrazmi, aby si sa nemohol obracať z boka na bok, skôr než skončíš obliehanie. (Ezech 4,4–8)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

Biblia je bohatá na rôzne slovné obrazy a metafory. Napríklad celý starozmluvný obetný systém patriarchálnych oltárov, Mojžišovho svätostánku a chrámu v Jeruzaleme bol obrazným znázornením Kristovej zmierujúcej obete na kríži a Jeho nebeského kňazstva (Heb 8,1–6).

V Danielových prorockých kráľovstvách boli kráľovstvá a mocnosti vo svete znázornené rôznymi časťami veľkej sochy (Dan 2,31–45), rôznymi zvieratami a rohmi (Daniel 7 a 8) a dvomi kráľmi (Daniel 11). Podobné znázornenia sa objavujú aj v knihe Zjavenie, ako napríklad v prípade dvoch šeliem z 13. kapitoly.

Vo svojom učení Ježiš o sebe hovoril napríklad ako o Chlebe života (Ján 6,35.41–58), Svetle sveta (Ján 8,12; 9,5) a Pravom viniči (Ján 15,1–8). A prostredníctvom podobenstva o rozsievачovi (Mat 13,1–9.18–23) a viacerých ďalších (Mat 13,24–52 a pod.) Ježiš ilustroval povahu a rast svojho kráľovstva.

Prečítaj si text Ezech 4,1–8. Prečo podľa teba Boh svoje poslanstvo neozna-moval len slovne, ale v niektorých prípadoch využil aj dramatizáciu?

Živá dramatizácia sa objavuje v texte Ezech 4,1–8, kde Boh požiadal proroka, aby urobil miniatúrny model Jeruzalema a ľahol si najprv na ľavý bok na 390 dní, čo predstavovalo dom Izraela, a potom na pravý bok na 40 dní, čo predstavovalo dom Júdu. Ďalším hraným podobenstvom bolo Bohom nariadené manželstvo Ozeáša s neviestkou Gomer, ktoré predstavovalo duchovnú nevernosť Izraela voči Bohu (Oz 1,2–9).

Dramatické zážitky Ezechiela a Ozeáša sa dnes zdajú byť šokujúce. Ale práve o to išlo: mali byť neočakávané a prekvapujúce. A to nielen pre nás, ale aj pre vtedajších ľudí. V čase, keď národ otvorene odmietal varovania prorokov (pozri 2Kron 36,15–21), posledným prejavom Božieho milosrdenstva bolo dramaticky upozorniť ľud na jeho skutočný stav, aby ho to priviedlo k úprimnému pokánIU. Takéto dramatické predstavenie posolstva im malo ukázať, že Božie varovanie musia brať veľmi vážne.

APLIKÁCIA ■ Aké hrané podobenstvo by dnes niekto mohol urobiť, aby nás varoval, povedzme, pred laodicejským stavom? (Pozri Zj 3,14–18.)

ELLEN WHITEOVÁ O ZJAVENÍ A INŠPIRÁCIÍ

Adventisti siedmeho dňa veria, že Ellen Whiteová bola inšpirovaná Bohom. Jej spisy, život a služba spĺňajú kritériá skutočného proroka. Jej inšpirácia bola vo svojej podstate rovnaká, ako bola inšpirácia biblických prorokov. A to aj napriek tomu, že ona sama svoje spisy nikdy nepovažovala za rovnocenné s Písmom. Naopak, Ellen Whiteová Bibliu vždy vyzdvihovala. Ako však ona sama chápala Božie prorocké zjavenia, ktoré dostala, a proces svojej inšpirácie?

Po prvé, Ellen Whiteová vždy považovala Bibliu za autoritatívne a neomylné Božie zjavenie. Biblia odhaľuje Božiu pravdu a Jeho plán záchrany padlého ľudstva. V tomto procese Hospodin používa prorokov, aby prostredníctvom nich odovzdal ľuďom svoje posolstvo.

Po druhé, Ellen Whiteová uznávala, že proces inšpirácie zahŕňa interakciu medzi Bohom a človekom. Boh odovzdal svoje posolstvá, ale prorok potom Božie pokyny pretlmočil vlastnými slovami. Ako sa vyjadrila Ellen Whiteová: „Nie sú to slová Biblie, ktoré sú inšpirované, ale ľudia, ktorí boli inšpirovaní. Inšpirácia nepôsobí na slová alebo výrazy človeka, ale na človeka samotného, ktorý je pod vplyvom Svätého Ducha naplnený myšlienkami. ... Božská myseľ a vôľa sa spájajú s ľudskou myslou a vôľou. Takto sa výpovede človeka stávajú Božím slovom.“ (1SM 21)

Vo vzťahu k videniam a prorockým snom chápala Ellen Whiteová „myšlienkovú inšpiráciu“ ako spojenie božského zjavenia a ľudskej skúsenosti. Napísala: „Biblia so svojimi Bohom danými pravdami, vyjadrenými v jazyku ľudí, predstavuje spojenie božského a ľudského.“ (1SM 25). Boh použil mnoho spôsobov, aby v mysli svojho posla vytvoril porozumenie svojho posolstva. Patrili k nim obrazové stvárnenia, slová a myšlienky, ktoré zapájali všetky zmysly proroka. Skúsenosť Ellen Whiteovej bola podobná skúsenosti biblických pisateľov. Po tretie, Ellen Whiteová poznamenala, že nie všetky jej ľudské skúsenosti a komunikácia boli inšpirované. „Sú chvíle, keď treba konštatovať bežné veci,“ vysvetľovala, „myslel musia zamestnávať bežné myšlienky, treba písať bežné listy a podávať informácie, ktoré prešli od jedného spolupracovníka k druhému. Takéto slová, takéto informácie neprichádzajú pod osobitnou inšpiráciou Božieho Ducha.“ (1SM 39) Je dôležité uvedomovať si tento rozdiel, keď čítame jej spisy a oboznamujeme sa s jej skúsenosťami, najmä s jej korešpondenciou a denníkmi.

Poznanie toho, ako Ellen Whiteová chápala zjavenie a inšpiráciu, nám pomáha vyhnúť sa extrémom a čítať jej rady obozretne a s porozumením.

Viac informácií nájdete na stránke <https://whiteestate.org/absg/5>.